

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 600/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek obchodnej spoločnosti **CLJ REÁL, s. r. o.**, Tatranská 32/A, Prešov, IČO 36 505 978, a obchodnej spoločnosti **GAMA REÁL, s. r. o.**, Tatranská 32/A, Prešov, IČO 36 468 851, zastúpených advokátom Mgr. Miroslavom Balážom, Sládkovičova 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 24Co/148/2018 z 3. júna 2021 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 24Co/148/2018 z 8. marca 2022 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/74/2022 z 27. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. septembra 2023 domáhali vyslovenia porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24Co/148/2018 z 3. júna 2021 v spojení s opravným uznesením krajského súdu č. k. 24Co/148/2018 z 8. marca 2022 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1Cdo/74/2022 z 27. júna 2023. Navrhujú napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiadajú priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov boli vydané v konaní, v ktorom sa viacero fyzických osôb – vlastníkov bytov nachádzajúcich sa v k. ú. [REDACTED] (žalobcov) žalobou domáhalo voči sťažovateľkám (žalovaným) zriadenia vecného bremena *in rem*

spočívajúceho v práve prechodu žalobcov pešo cez priľahlé pozemky a „dufart“ (podchod, resp. prejazd do dvora) vo vlastníctve sťažovateľiek. Krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil (v poradí druhý) rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 12C/432/2012 z roku 2017 tak, že zriadil vecné bremeno „v prospech vlastníkov stavby s [REDAKOVANÉ] na par. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] spočívajúce v práve prechodu pešo cez priľahlý pozemok par. [REDAKOVANÉ] a par. [REDAKOVANÉ] podľa geometrického plánu č. [REDAKOVANÉ]“. Dovolanie sťažovateľiek proti napadnutému rozsudku krajského súdu podané podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP mal najvyšší súd po jeho vecnom preskúmaní napadnutým rozsudkom zamietnuť ako nedôvodné (§ 448 CSP), keďže napadnutý rozsudok krajského považoval za správny.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

3. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] krajskému súdu vytýkajú, že „zrozumiteľne a logicky dostatočne nezdôvodnil kto, čím, resp. akým spôsobom znemožnil žalobcom prístup k ich obydliu, a prečo považuje za spravodlivé, aby vecným bremenom boli zaťažené nehnuteľnosti sťažovateľiek za stavu, ak žalobcovia mali zákonom zaručený neobmedzený prístup k svojim nehnuteľnostiam, ktorého sa dobrovoľne vzdali, avšak aj neskôr mali v rozsahu svojho dobrovoľného rozhodnutia prístup k svojmu obydliu po parcele [REDAKOVANÉ] ktorý používajú aj v súčasnosti žalobcovia, iné subjekty a verejnosť na prístup k stavbe, postavenej na parcele [REDAKOVANÉ]“. Podľa ich názoru najvyšší súd mal možnosť „vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces“, čo však neurobil, a tak ako súdy nižšej inštancie vo svojom rozhodnutí nezdôvodnil uvedenú okolnosť, ktorá je zákonnou podmienkou zriadenia vecného bremena prechodu cez stavbu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľiek podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 24Co/148/2018 z 3. júna 2021 v spojení s opravným uznesením krajského súdu č. k. 24Co/148/2018 z 8. marca 2022 a rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/74/2022 z 27. júna 2023 (body 1 a 2).

5. Konanie pred ústavným súdom upravujú § 32 až § 241 zákona o ústavnom súde, t. j. jeho piata časť. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak (§ 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje,

či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. To znamená, že ešte pred tým, ako sa ústavný súd môže začať zaoberať materiálnou stránkou veci, je vždy povinný preskúmať formálne (procesné) náležitosti ústavnej sťažnosti. Z toho vyplýva, že iba v prípade, ak ústavná sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené formálne a obsahové náležitosti a predpoklady, môže sa ňou ústavný súd zaoberať aj z hľadiska jej vecnej stránky (I. ÚS 187/2012, III. ÚS 349/2015, I. ÚS 106/2020).

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľiek napadnutým rozsudkom krajského súdu

6. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Uvedený opravný prostriedok sťažovateľky využili (bod 2) a najvyšší súd o ňom mal rozhodnúť rozsudkom č. k. 1Cdo/74/2022 z 27. júna 2023, ktorý sťažovateľky k ústavnej sťažnosti nepripojili, tak, že dovolanie po jeho vecnom preskúmaní mal zamietnuť ako nedôvodné (§ 448 CSP), keďže napadnutý rozsudok krajského považoval za správny. Uvedená skutočnosť viedla ústavný súd k odmietnutiu ústavnej sťažnosti sťažovateľiek v tejto časti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

III.2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľiek napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu

7. Sťažovateľ k ústavnej sťažnosti musí pripojiť aj kópiu právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd (§ 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Týmito dokumentmi sťažovateľ v podstate preukazuje svoje tvrdenia o porušení konkrétnych základných práv a slobôd konkrétnym orgánom verejnej moci. Ústavný súd už judikoval, že jednou z osobitných náležitostí návrhu na začatie konania pred ústavným súdom je aj kópia právoplatného rozhodnutia, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody sťažovateľa (m. m. uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 441/2013 z 26. septembra 2013, ZNaU 67/2013).

8. Ako bolo uvedené v bode 6, sťažovateľky, zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom, nepripojili k ústavnej sťažnosti kópiu právoplatného rozhodnutia, ktorým malo dôjsť k porušeniu ich základných práv a slobôd, t. j. rozsudku najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/74/2022 z 27. júna 2023, preto ho ústavný súd podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzval listom č. k. Rvp 2411/2023-11 z 29. septembra 2023, aby tak urobil obratom, s poučením, že ak tak neurobí, návrh na začatie konania odmietne podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom.

9. Uvedenú výzvu ústavného súdu podľa pripojenej elektronickej doručky prevzal právny zástupca sťažovateľiek 18. októbra 2023 o 00.10.59 h, avšak do dňa predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti uvedený nedostatok návrhu na začatie konania neodstránil ani ústavnému súdu neoznámil skutočnosti, ktoré mu v tom objektívne bránia.

10. Nedostatky zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania ústavný súd nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho

zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd takého nedostatky posudzuje (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010, III. ÚS 441/2013, I. ÚS 353/2017, III. ÚS 240/2018, III. ÚS 278/2018 a iné).

11. Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady.

12. Keďže sťažovateľky si nesplnili povinnosť ustanovenú § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde, čo bráni ústavnému prieskumu ústavnej sťažnosti, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom.

13. Nad rámec uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že podľa odbornej právnickej literatúry „Priamo zo zákona vznikajú vecné bremená v prípadoch, v ktorých to osobitný právny predpis výslovne ustanovuje. Ich obsah je určený kogentnou právnou normou. Zákonné (legálne) vecné bremená majú zásadne verejnoprávnu povahu. Ich podstata spočíva v tom, že ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva alebo tiež o vymedzenie obsahu vlastníckeho práva verejnoprávnym predpisom. O tom, či ide o inštitúty práva súkromného alebo verejného, rozhoduje podstata týchto inštitútov, nie ich pomenovanie (pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/190/2004). Keďže úprava zákonných vecných bremien nie je komplexná, nie je vylúčené použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Z toho teda vyplýva, že v prípade, že špeciálne predpisy nemajú osobitnú úpravu, riadi sa režim všeobecnou úpravou občianskeho práva; ak špeciálna úprava existuje, aplikácia aj ustanovení súkromného práva neprichádza do úvahy.“ (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 1381 – 1407.).

13.1. V tomto kontexte ústavný súd otázku, či vznik vecného bremena zo zákona bráni vzniku vecného bremena iným spôsobom (§ 151o Občianskeho zákonníka), považuje za kľúčovú pre rozhodovanie všeobecných súdov o žalobách fyzických osôb alebo právnických osôb týkajúcich sa zriaďovania vecných bremien, resp. nárokov z nich vyplývajúcich (§ 151n a nasl. Občianskeho zákonníka), preto nálezom č. k. I. ÚS 257/2023-66 z 24. októbra 2023 vydaným v skutkovo a právne odlišnej veci, v ktorej sa všeobecné súdy prioritne nevysporiadali s tým, či vecné bremeno na nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy, mohlo vzniknúť (vzniklo) už skôr zo zákona (originárnym spôsobom) a následným prevodom týchto nehnuteľností sa ďalšia osoba stala subjektom už existujúceho práva zodpovedajúceho vecnému bremenu (odvodeným spôsobom), najvyššiemu súdu v podstate uložil, aby sa ňou zaoberal.

14. V ústavnej sťažnosti sťažovateľiek však nie je uvedený konkrétny osobitný právny predpis, podľa ktorého malo vecné bremeno verejnoprávnej povahy vzniknúť, predstavujúci prekážku pre vznik vecného bremena rozhodnutím príslušného orgánu, t. j. súdu.

15. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu